

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВ У КОНКУРЕНТНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

У статті узагальнено сучасний стан теоретичних досліджень щодо оцінки рівня соціальної безпеки підприємства та наголошено на ряд проблем, що обумовлюють особливості управління нею на рівні суб'єкта господарювання. В статті обґрунтовано мету блоку управління соціальною безпекою на рівні підприємства, що ґрунтується на запропонованій концепції оцінки її рівня, окреслено завдання її досягнення та функції її виконання. Досліджено теоретичні підходи до терміну «управління» і запропоновано розглядати підтримку соціальної безпеки підприємства як механізм оперативного регулювання її рівня у загальній системі управління. В статті наголошено, що підтримка і стимулювання рівня соціальної безпеки підприємств буде мати позитивні наслідки на ефективність та результативність діяльності підприємства, що, в свою чергу, буде сприяти підвищенню рівня соціального захисту працюючих як на рівні підприємства, так і за його межами.

Ключові слова: соціальна безпека, соціальна стійкість, соціальна напруга, концепція оцінки соціальної безпеки, підтримка соціальної безпеки, продуктивність та результативність діяльності підприємства.

P. P. ANTONYUK, T. G. RZAEVA
Khmelnitsky National University

FEATURES OF MANAGEMENT OF ENTERPRISES SOCIAL SAFETY IN COMPETITION ENVIRONMENT

In the article the modern state of theoretical researches is generalized in relation to the estimation of social strength of enterprise security and it is marked the row of problems that stipulate management features by her at the level of subject of manage. In the article reasonably aim of CU by social safety at the level of enterprise that is base on the offered conception of estimation of her level, the task of her achievement and function of her implementation is outlined. The theoretical going is investigational near a term "management" and it is suggested to examine support of social safety of enterprise, as a mechanism of the operative adjusting of her level in general control system. It is marked in the article, that support and stimulation of social strength of enterprises security will have positive consequences on efficiency and effectiveness of activity of enterprise that in turn will assist the increase of level of social defence of working both at the level of enterprise and after his limits.

Keywords: social safety, social firmness, social tension, conception of estimation of social safety, support of social safety, productivity and effectiveness of activity of enterprise.

Вступ. Трансформація суспільства, вітчизняний та зарубіжний досвід функціонування економіки підтверджує наявність тісного зв'язку економічного розвитку підприємства з результативністю його діяльності та безпосереднім впливом на рівень його соціальної захищеності. Запорукою підвищення та підтримки соціальної безпеки підприємств є подальший їх економічний розвиток та підвищення ефективності функціонування. Ефективно функціонувати, досягати високої результативності діяльності підприємств та відповідно високого рівня соціальної безпеки, за умов конкурентної боротьби, можливо при чітко розробленій системі управління суб'єктом господарювання, що відповідає вимогам часу та потребам економіки.

Процес управління соціальною безпекою промислових підприємств значно ускладнюється через наявність значної кількості проблемних та невирішених питань щодо її оцінки, аналізу, прогнозу, контролю тощо. Особливості функціонування підприємств у конкурентному середовищі, економічні труднощі, падіння життєвого рівня українського народу викликали гостру потребу в теоретичних і практичних розробках щодо оцінки соціальної безпеки машинобудівних підприємств та підтримки її на достатньому рівні.

Аналіз останніх досліджень та публікацій

Аналіз останніх досліджень та публікацій дав змогу зауважити, що на сьогоднішній день значна кількість публікацій присвячена соціальній безпеці держави та особистості. Так на рівні держави та індивіда питання соціальної безпеки розглядали В.А. Гошовська, Д.В. Зеркалов, О.І. Іляш, В.М. Нижник, О.Ф. Новиков, Е.М. Лібанова, В.В. Серебрянніков, В.А. Скуратівський, А.І. Сухоруков, П.І. Шевчук, А.Т. Хлопєва та ін.

Дослідження соціальної безпеки на рівні підприємств є дещо обмеженими і потребують подальшого вивчення та удосконалення. Опрацювання та узагальнення проведені нами дали змогу зауважити, що на сьогодні, науковців які вивчають поняття «соціальна безпека» на рівні підприємства доцільно поділити на дві групи. До першої групи відносяться науковці, що розглядають поняття соціальної безпеки, вивчають його економічний зміст і досліджують як економічну категорію, а саме: Безбожний В.Л. [1], Іляш О.І. [2], Голубєва Т.В. [3], Купчак Б.Ф. [5], Мехеда Н.Г. [6], Маджула А. [6], Ляшенко О.М. [4], Лугова В.М. [3], Омельчук С.С. [7] та інші вітчизняні і зарубіжні науковці. До другої групи дослідників відноситься та частина науковців, що не розглядає поняття соціальної безпеки підприємств, але при тому вивчає окремі

критерії його оцінки. Представниками зазначеного підходу є Бокій В.І. [8], Жиглей І.В. [9], Захарчин Г.М., Кіндрацька Г.І., Кіт А.Ф., Петрович Й.М. [10], Шваб Л.І. [11], Фокіна Н.П. [8] та ін.

Розбіжності у теоретичних підходах до соціальної безпеки підприємства, обмеженість у напрямках дослідження створюють ряд проблем та обумовлюють невирішені питання які потребують розвитку та розв'язання. Наявність дискусійних питань та нерозв'язаних проблем щодо оцінки, аналізу, контролю рівня соціальної безпеки обумовили особливості управління соціальною безпекою, визначили мету дослідження та окреслили основні завдання її досягнення.

Постановка завдання. Метою статті є визначення певних особливостей управління соціальною безпекою (СБ) підприємства за умов конкурентного середовища та обґрунтування мети, завдань та функцій управління за умов що склалися. Мета статті досягається шляхом виконання наступних завдань: визначення проблемних та дискусійних питань щодо існуючих теоретичних підходів до оцінки соціальної безпеки підприємств та окреслення проблем, що саме і обумовлюють особливості управління соціальною безпекою на рівні суб'єкта господарювання; обґрунтування концепції оцінки рівня соціальної безпеки (КОСБ), як концепції взаємозв'язку результатів функціонування підприємства і його працюючих, що будується на визначених ознаках і характеристиках оцінки рівня соціальної безпеки, що зумовлює безпосередньо певні особливості управління; побудова структурно-логічної схеми дослідження рівня СБ суб'єкта господарювання та обґрунтування основних її блоків за окресленими характеристиками рівня СБ, що представляє взаємозв'язок напрямів дослідження, що саме і спрямовують особливості управління; обґрунтування мети, завдань та функцій блоку управління соціальною безпекою підприємства відповідно до характеристик її оцінки та напрямів дослідження.

Виклад основного матеріалу дослідження. Динамічне конкурентне середовище та умови господарювання, що склалися викликають гостру потребу у постійній підтримці належного рівня соціальної безпеки підприємств. Результативність підтримки значною мірою залежить від урахування особливостей оцінки, аналізу, контролю стану соціальної безпеки на рівні суб'єкта господарювання.

Дослідження існуючих теоретико-концептуальних підходів та виділені нами особливості, дали змогу виділити ряд невирішених питань, які пов'язані з проблемами оцінки стану соціальної безпеки підприємств, що потребують їх подальшого вирішення. Основними з них є такі: розгалуженість напрямів дослідження та відсутність пріоритетних течій та шляхів їх дослідження на рівні підприємств; відсутність комплексного підходу до соціальної безпеки підприємства, що ґрунтується на ефективності працевитрат; обмеженість напрямів дослідження та відсутність їх зв'язку, що ґрунтується на системності досліджень; відсутність єдиних характеристик соціальної безпеки, що ґрунтуються за напрямками дослідження; відсутність взаємозв'язку рівня соціальної безпеки підприємства з результативністю та ефективністю його діяльності; відсутність взаємозв'язку результатів діяльності працюючих та результатів діяльності самих підприємств; недотриманість взаємозв'язку продуктивності та результативності діяльності підприємств та їх працюючих [12, с.209–210].

Наявність невирішених питань формує цілий ряд проблем, що обумовлюють особливості управління рівнем соціальної безпеки промислових підприємств. Найвагомішою проблемою, що обумовлює особливості оцінки, аналізу, контролю є відсутність єдиного концептуального підходу до оцінки соціальної безпеки, який би комплексно відображав рівень соціальної безпеки через співставлення результатів діяльності підприємства та його працюючих в контексті динаміки показників доходів, витрат та фінансових результатів.

Не менш важливою проблемою, що формує певні особливості управління соціальною безпекою є відсутність чітко виражених якісних її характеристик та параметрів оцінки її рівня, що відображають продуктивність та результативність діяльності підприємства [12, с.210]. В цілому, проблеми, що обумовлюють особливості управління соціальною безпекою підприємства представлені на рис.1.

Концепція оцінки рівня соціальної безпеки (КОСБ), як концепція взаємозв'язку результату функціонування підприємства і його працюючих, представлена нами відповідно до зазначених напрямів досліджень та визначених ознак і характеристик оцінки рівня соціальної безпеки. Концепція, що запропонована нами, базується на чіткій послідовності сформованих взаємопов'язаних поглядів та думок, що формуються на соціоресурсному підході до результатів діяльності як самого підприємства, так і його працюючих, які враховують, на нашу думку, невирішені питання та пов'язані з ними проблеми щодо існуючих теоретико-концептуальних підходів до розуміння поняття «соціальна безпека», а саме: відображає соціоресурсний підхід до результативності та продуктивності діяльності самого підприємства та його працюючих; результат взаємозв'язку та взаємозалежності наслідків функціонування самого підприємства та його працюючих; комплексне поняття, що має певні ознаки і характеристики та ґрунтуються на показниках не тільки статистичної, а й фінансової звітності; якісна характеристика, що системно представляє взаємозв'язок результатів діяльності самого підприємства та його працюючих; гарантія підвищення соціальної стійкості підприємства та мінімізації соціальної напруги [12, с.210–211].

Структурно-логічний зв'язок рівня СБ з результатами діяльності підприємства та його працюючих, сама КОСБ дали змогу представити структурно-логічну схему дослідження рівня СБ суб'єкта господарювання. Основні блоки якої та відповідно етапи що її представляють зображено на рис. 2.

Узагальнення та систематизація існуючих теоретико-концептуальних підходів до поняття СБ, аналіз та синтез теоретичних напрацювань відповідно до КОСБ, нами представлено визначення яке, на нашу думку, відповідає вимогам часу та ґрунтується на зазначеній концепції. Соціальна безпека представляє собою комплексне поняття що характеризує кількісні і якісні характеристики діяльності суб'єкта господарювання та відображає взаємозв'язок та взаємозалежність результатів діяльності самого підприємства та його працюючих. Соціальна безпека, на нашу думку, є комплексне поняття, що представляє собою, з одного боку, характеристику продуктивності діяльності підприємства через рівень його соціальної стійкості, з іншого – характеристику результативності його діяльності через стан соціальної напруги.

Рис. 1. Проблеми, що обумовлюють особливості управління соціальною безпекою підприємства

Результативність управління соціальною безпекою підприємства напряму пов'язана з проблемами оцінки та аналізу її стану [13, с.13–15]. Блок управління є вагомим складовим елементом механізму підтримки соціальної безпеки, що, як і решта, ґрунтується на співставленні результатів діяльності підприємства та його працюючих, і напряму залежить від зазначених проблем, що обумовлюють певні особливості його функціонування.

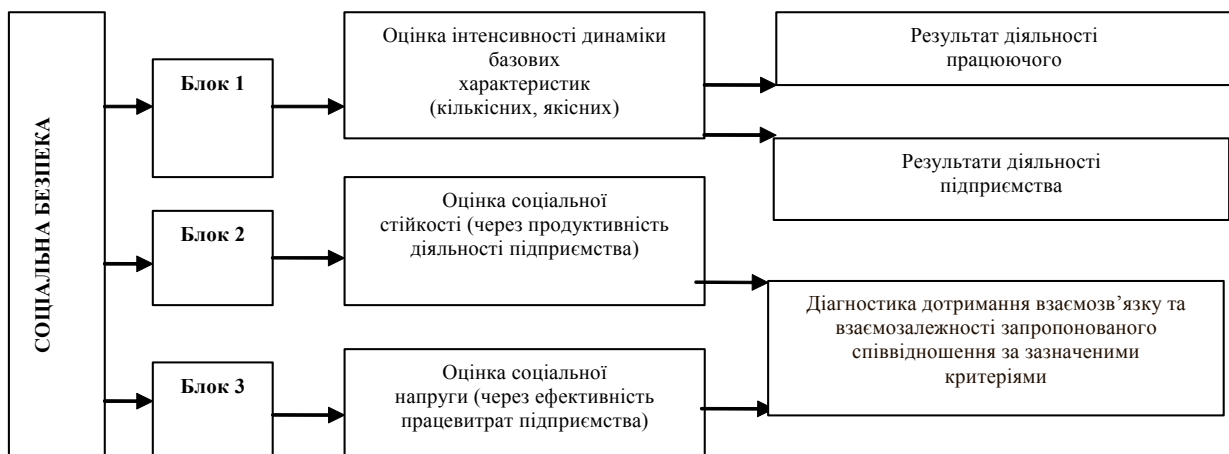

Рис. 2. Структурно-логічна схема оцінки рівнів соціальної безпеки підприємства

В економічній літературі управління як економічна категорія, розглядається різнопланово. Нами представляється можливим виділити три напрями щодо сутності терміну управління, а саме: управління як цілеспрямована дія, управління, як процес впливу та управління як сукупність взаємопов'язаних дій, що спрямовані на підтримку діяльності. Більш детально групування терміну управління за напрямками представлено нами у табл. 1.

За умов конкурентного середовища, управління, на нашу думку, доцільно розглядати одночасно, як комплекс цілеспрямованих дій, який є циклічним і представляє собою безперервний процес впливу на визначений об'єкт. Крім того, важливо наголосити, що певна сукупність взаємопов'язаних, безперервних дій дій, спрямована в першу чергу на підтримку чи покращення функціонування об'єкта управління відповідно до поставлених цілей. Ми вважаємо, що підтримка в першу чергу представляє собою механізм оперативного регулювання відповідно до змін в економіці.

Головною метою блоку управління соціальною безпекою є постійне підвищення продуктивності та результативності діяльності підприємства шляхом підвищення ефективності працевитрат та підтримки рівня соціальної безпеки. Досягнення ключової мети блоку управління соціальною безпекою можливе при вирішенні таких завдань:

1. Забезпечення оптимального процесу формування показників доходів, витрат та фінансових результатів та дотримання оптимального взаємозв'язку та взаємозалежності темпів зростання зазначених показників;
2. Підвищення та оптимізація обсягів випуску та реалізації продукції з урахуванням попиту та відповідної динаміки витрат підприємства;
3. Забезпечення ефективного використання фінансово-виробничих ресурсів підприємства та підтримка тенденції до зниження собівартості продукції;
4. Забезпечення максимізації прибутку підприємства та його беззбиткової діяльності на всіх етапах його розвитку, відповідно до виробничої програми;
5. Сприяння зростанню соціальної стійкості підприємства та зниження його соціальної напруги;
6. Забезпечення мінімальних ризиків у діяльності підприємства за умов нестабільної економіки.

Перше завдання виконується через забезпечення постійного зменшення показників витрат та зростання показників доходів та прибутків. Дотримання залежності темпів зростання зазначених показників досягається шляхом формування ефективної політики контролю щодо формування показників витрат, відповідно до виробничого процесу та зміни виробничої програми.

Друге завдання досягається шляхом постійного контролю за тенденцією показників обсягів випуску та реалізації в розрізі видів продукції, асортименту її випуску, її якості і дотримання ритмічності її випуску в цілому та в розрізі запланованих позицій.

Таблиця 1

Підходи до терміну «управління» за напрямками

Представники напрямку	Визначення терміну
СПРЯМУВАННЯ НА МЕТУ (ЦІЛЕСПРЯМОВАНА ДІЯ)	
Андрушків Б.М., Кузьмін О.Є. [14, с.6]	цілеспрямована дія на об'єкт з метою змінити його стан або поведінку в зв'язку зі зміною обставин
Глухов В.В. [15, с.6]	цілеспрямований вплив однієї системи на другу з метою зміни її поведінки у визначеному напрямі
Кузьмін О.Є., Мельник О.Г. [16, с.448]	цілеспрямована дія на об'єкт для забезпечення його стійкості, зміни стану або поведінки у зв'язку зі зміною обставин
Хміль Ф.І. [17, с.571]	цілеспрямований вплив на процес, об'єкт, систему, з метою збереження їх стійкості або переведення з одного стану в інший
СПРЯМУВАННЯ НА ПРОЦЕС (ЦИКЛІЧНІСТЬ, БЕЗПЕРЕРВНІСТЬ)	
Жданов С.А. [18, с.21]	процес впливу, що циклічно повторюється, органа управління на об'єкт, що управляється, в якому послідовно, на основі обробки вхідної інформації про стан об'єкта і оцінки ситуації, що склалася, розробляється план досягнення мети та заходи для його реалізації, здійснюється передача впливів на об'єкт управління і контроль їх виконання, корекція плану в залежності від зміни умов обставин і стану об'єкту, розробка й передача нових впливів, що обрані із запропонованих можливих варіантів, що забезпечують досягнення конкретних цілей при оптимальних витратах ресурсів
Коломойцев В.Е. [19, с.319]	систематичний вплив на об'єкт (підприємство, організацію або його підрозділи) з метою забезпечення його життєдіяльності, злагодженої роботи і дослідження кінцевого результату
Гаврилишин Б.Д. [20, с.731]	вплив на процес, об'єкт чи систему для збереження їхньої стійкості або переведення з одного стану в інший відповідно до визначених цілей
СПРЯМУВАННЯ НА ПІДТРИМКУ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ (ФУНКЦІОНУВАННЯ)	
Большаков А.С. [21, с.14]	процес розподілу та руху ресурсів організації відповідно до визначеної мети, до раніше розробленого плану і з безперервним контролем результатів діяльності
Мескон М.Х., Альберт М., Хедоурі Ф. [22, с.38]	процес планування, організування, мотивування і контролю, який є необхідний для того, щоб сформулювати та досягнути цілі організації
Стеченко Д.М., Григорович А.В., Дука А.П. [23, с.458]	вся діяльність, пов'язана з контролем руху ресурсів. Стосовно господарської одиниці в поняття управління включають і всі допоміжні функції, необхідні для ведення бізнесу
Шатун В.Т. [24, с.8]	сукупність скоординованих заходів, спрямованих на досягнення визначеної мети
Вершигора Е.Е. [25, с.9]	функція біологічних, соціальних, технічних, організаційних систем, що забезпечує збереження їх структури, підтримує певний порядок діяльності
Хамініч С.Ю. [26, с.3]	Управління – це сукупність взаємопов'язаних дій, обраних на підставі певної інформації та спрямованих на підтримку чи покращення функціонування об'єкта управління відповідно до поставлених цілей

Третє завдання реалізується шляхом оптимізації структури ресурсів відповідно до потреб виробництва та ефективного управління процесами їх формування і використанням виробничих та фінансових ресурсів, шляхом підвищення їх оборотності. Підтримка постійної спрямованості на мінімізації витрат підприємства шляхом підвищення використання фінансово-виробничих ресурсів.

Четверте завдання вирішується шляхом ефективного управління активами підприємства та джерелами їх формування, оптимізацією їх розміру, структури та складу. Підприємство повинно намагатись максимізувати чистий прибуток, який залишається в його розпорядженні, шляхом проведення ефективної амортизаційної, дивідендної та податкової політики як на рівні підприємства, так і за його межами.

П'яте завдання виконується шляхом підвищення продуктивності діяльності підприємства, ефективності його функціонування шляхом оптимізації працевитрат підприємства та сприяння оптимізації формування показників витрат, доходів та прибутків підприємства.

Шосте завдання досягається шляхом оперативного ефективного управління фінансово-господарською діяльністю суб'єкта господарювання, шляхом обґрунтування та вибір стратегії прогнозування проблемних та кризових ситуацій, що спрямовано на мінімізацію ймовірності ризикових ситуацій як окремих господарських операцій та процесів, так і діяльності підприємства в цілому.

Систему завдань управління соціальною безпекою підприємства суб'єкта господарювання вважаємо можливим сформулювати у вигляді загального оптимального завдання, а саме: досягнення на кожному етапі розвитку підприємства високої ефективності та результативності його діяльності шляхом мінімізації витрат підприємства через підвищення ефективності використання ресурсів підприємства, та оптимізації показників доходів і прибутків, а також дотримання оптимального співвідношення їх темпів зростання шляхом мінімізації ризику в процесі прийняття управлінських рішень щодо підвищення рівня соціальної безпеки і гарантії при цьому високої ефективності працевитрат за умов мінливого конкурентного середовища.

Система завдань управління рівнем соціальної безпеки формує та регулює його функції. Функції зазначеного блоку, підпорядковуються його меті та напрямам функціонування. Основними функціями системи управління соціальною безпекою є такі:

1. Оцінка та діагностика результативності діяльності підприємства та визначення проблемних питань за обраними об'єктами.
2. Обґрунтування та вибір стратегії та вибір стратегії управління СБ з урахування виробничої ситуації та стану розвитку.
3. Оцінка ефективності діяльності підприємства в контексті його продуктивності та результативності.
4. Аналіз взаємозв'язку та взаємозалежності рівня СБ та результатів діяльності підприємства.
5. Розробка та реалізація оперативних управлінських рішень розрахованих на довгострокову перспективу з урахуванням тенденції, що склалася.
6. Регулювання та прогнозування рівня СБ у розрізі її характеристик.
7. Оперативний контроль щодо спрямування управлінських рішень на оптимізацію рівня СБ підприємства.

Важливо наголосити що є доцільним реалізувати функції блоку управління за такими напрямками: загальний рівень соціальної безпеки підприємства; продуктивність його функціонування через оцінку соціальної стійкості; результативністю функціонування через ефективність працевитрат.

Висновки. Функціонування блоку управління соціальною безпекою підприємства дасть змогу підвищити ефективність діяльності підприємства та підняти результативність його функціонування через зростання ефективності його працевитрат. Такий підхід дасть змогу нарощувати обсяги виробництва, оптимізувати процеси формування витрат, доходів та прибутків підприємства, що суттєво підвищить його конкурентну позицію на ринку та забезпечить стабільний подальший розвиток на майбутнє. Підтримка і стимулювання рівня соціальної безпеки підприємств значною мірою вплине на рівень заробітної плати працюючих та обумовить позитивну динаміку її зростання.

Таким чином, зазначені зміни, будуть мати відповідні позитивні наслідки впливу на ефективність та результативність діяльності підприємства, що в свою чергу обумовить рівень соціальної безпеки суб'єкта господарювання та буде сприяти підвищенню рівня соціального захисту працюючих як на рівні підприємства, так і за його межами.

Література

1. Безбожний В. Л. Вибір способу забезпечення соціально-економічної безпеки великих промислових підприємств : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.04 / В.Л. Безбожний ; СЛУ ім. В. Даля МОН України. – Луганськ, 2009. – 20 с.
2. Ляш О. І. Системна парадигма соціальної безпеки на різних рівнях суспільної ієрархії / О. І. Ляш. // Механізм регулювання економіки. – 2011. – №2. – С. 23–32.
3. Лугова В.М. Соціальна безпека як ключова підсистема безпеки підприємства / В.М. Лугова, Т.В. Голубева // БІЗНЕСІНФОРМ. – 2011. – №10. – С. 69 – 72.

4. Ляшенко О. Соціально-економічна безпека суб'єктів господарювання за умов глобалізації / О. Ляшенко // Вісник ТНЕУ. – 2007. – №5. – С. 357–359.
5. Купчак Б.Ф. Економічна безпека підприємства: суть та умови виникнення / Б.Ф. Купчак // Науковий вісник Львів. держ. ун-ту внутр. справ. Сер. «Економіка». – 2010. – Вип. 2. – С. 334–346.
6. Мехеда Н. Г. Планування соціальної безпеки на підприємстві [Електронний ресурс] / Н.Г. Мехеда, А. Маджула. – Режим доступу : www.nauka.kushnir.mk.ua/?p=39869.
7. Омельчук С.С. Визначення сутності поняття «економічна безпека підприємства» та його складових / С.С. Омельчук // Вісник ХНУ Сер. «Економічні науки». – 2008. – №6. – С. 206–210.
8. Фокіна Н.П. Економічна безпека підприємства – найважливіша складова фінансової стійкості / Н.П. Фокіна, В.І. Бокій // Актуальні проблеми економіки. Сер. Фінанси та кредит. – 2003. – №8(26). – С. 111–114.
9. Жиглей І.В. Соціальна безпека суб'єкта господарювання: місце та роль бухгалтерського обліку / І.В. Жиглей // Вісник ЖДТУ. Сер. «Економічні науки». – 2008. – №3(45). – С. 88–95.
10. Економіка підприємства : підручник / [Петрович Й.М., Кіт А.Ф., Захарчин Г.М., Кіндрацька Г.І.] / за загальною ред. Й. М. Петровича. – [2-е вид., виправл.] – Львів : «Магнолія 2006», 2008. – 580 с.
11. Шваб Л.І. Економіка підприємства : [підручник] / Шваб Л.І. – К. : Каравела, 2001. – 416 с.
12. Антонюк П. П. Характеристики соціальної безпеки: напрями дослідження та етапи аналізу / П. Антонюк // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2013. – №2. Том 1. – С. 209–215.
13. Антонюк П. П. Проблеми та напрями аналізу соціальної безпеки підприємства / П. П. Антонюк // Збірник наукових праць «Економічний аналіз» Тернопільського національного економічного університету. – 2013. – Випуск 12. Частина 3. – С. 13 – 18.
14. Андрушків Б.М. Основи менеджменту : [підручник] / Б.М. Андрушків, О.Є. Кузьмін. – Львів : Світ, 1995. – 296 с.
15. Глухов В.В. Менеджмент : [учебник] / Глухов В.В. – [2-е изд., испр. и доп.]. – СПб : «Изд-во «Лань»», 2002. – 528 с.
16. Кузьмін О.Є. Основи менеджменту : [підручник] / О.Є. Кузьмін, О.Г. Мельник. – К. : «Академвидав», 2007. – 462 с.
17. Хміль Ф.І. Основи менеджменту : [підручник] / Хміль Ф.І. – [2-е вид., випр. и доп.] – К. : «Академвидав», 2007. – 576 с.
18. Жданов С.А. Экономические модели и методы в управлении / Жданов С.А. – М. : Изд-во «Дело» и «Сервис», 1998. – 176 с.
19. Коломойцев В.Е. Універсальний словник економічних термінів : [навчальний посібник] / Коломойцев В.Е. – К. : Вид-во «Молодь», 2000. – 384 с.
20. Гаврилишин Б.Д. Економічна енциклопедія : у 3 томах / Гаврилишин Б.Д. – К. : Видавничий центр «Академія», 2002.
21. Большаков А.С. Менеджмент : [учебное пособие] / Большаков А.С. – СПб : «Изд-во «Питер»», 2000. – 160 с.
22. Мескон М.Х. Основы менеджмента / Мескон М.Х., Альберт М., Хедоури Ф. ; [пер. с англ.]. – М. : Дело, 1998. – 704 с.
23. Стеченко Д.М. Менеджмент. Словник-довідник : [навч. посіб.] / Стеченко Д.М., Григорович А.В., Дука А.П. – Хмельницький : Видавництво «Поділля», 2004. – 587 с.
24. Шатун В.Т. Основи менеджменту : [навчальний посібник] / Шатун В.Т. – Миколаїв : Вид-во МДГУ ім. Петра Могили, 2006. – 376 с.
25. Вершигора Е.Е. Менеджмент : [учебное пособие] / Вершигора Е.Е. – М. : ИНФРА-М, 1999. – 256 с.
26. Хамініч С.Ю. Управління підприємством на засадах освітнього потенціалу : [монографія] / Хамініч С.Ю. – Д. : Вид-во ДНУ, 2006. – 288 с.

References

1. Bezbozhniy V. L. Choose how socio- economic security of large industrial enterprises dis. candidate. Econ. sciences: 08.00.04 / V. L. Bezbozhniy; SNU . Dal MES of Ukraine. - Lugansk , 2009. - 20.
2. Ilyash O.I. System paradigm of social security at different levels of the social hierarchy / O.I. Ilyash // Mechanism of Economic Regulation . - 2011. - № 2. - P. 23-32 .
3. Lugova V.M.Social security as a key subsystem of enterprise security / V.M. Lugova , T.V. Golubev // BusinessInform . - 2011. - № 10. - P. 69 - 72.
4. Ljashenko A. Socio- economic security undertakings under the conditions of globalization / A. Ljashenko // Bulletin TNEU. № 5 - 2007. - P. 357-359 .
5. Kupchak B.F. The economic security of the enterprise : the nature and conditions of / B.F. Kupchak // Scientific Bulletin of Lviv. state. Univ Ext. cases. Avg. "Economy ." - 2010. - Vol. 2. - P. 334-346 .
6. Meheda N.G. Planning of social security in the enterprise [electronic resource] / N. Meheda, A. Madzhula - Mode of access : <http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=39869>.
7. Omelchuk S.S. Defining the essence of the concept of " economic security " and its components / S. S. Omelchuk // Vestnik KNU Avg. " Economics ". - 2008. - № 6. - P. 206-210 .

8. Fokin N.P., Bokiy V.I. The economic security of the enterprise - an essential component of financial stability / N.P. Fokin , V.I. Bokiy // Actual problems of economy. Avg. Finance . - 2003. - № 8 (26) . - P. 111-114 .
9. Zhyhley I.V. Social security entity : the place and role of accounting / I.V. Zhyhley // Bulletin ZSTU. Avg. " Economics ". - 2008. - № 3 (45) . - P. 88-95 .
10. Business Economics : Textbook / [Petrovich Y.M., Klit A.F., Zaharchin G.M., KIndratska G.I.] / by general ed. Y. M. Petrovich. - [2nd ed . , Correct .] - Liv " Magnolia 2006" , 2008. – 580p.
11. Shvab L.I. Business Economics : Textbook. - K.: Caravel , 2001. - 416 p.
12. Antonyuk P. P. Characteristics of social security: research directions and stages of analysis / Antonyuk P. P. // Journal of Khmelnytsky National University. Economics . 2013. - № 2. Economics , Vol 1, p. 209-215 .
13. Antonyuk P. P. Issues and trends analysis of social enterprise security / P. P. Antonyuk // Proceedings of "Economic Analysis" Ternopil National Economic University, Issue 12. Part 3. 2013. - P. 13 - 18.
14. Andrushkiw B.N., Kuzmin, O. E. Fundamentals of Management : a textbook . - Lviv : Mir, 1995. – 296 p.
15. Gluhov V. V. Management. Tutorial. 2nd ed. , Corr. and add. - St. Petersburg. " Publishing House " Doe " 2002. - 528 p.
16. Kuzmin O. E., Melnyk O. G. Fundamentals of Management : a textbook . - K. " Akademydav " , 2007. - 462 p.
17. Hmil F.I. Fundamentals of Management : a textbook . 2nd ed . , Radiation . and add. - K. " Akademydav" , 2007 . - 576 p.
18. Zhdanov S.A. Economic models and methods of administration. - M.: publishing house "Business" and " Service", 1998 - 176 p.
19. Kolomojtsjev V.E. Universal dictionary of economic terms : Manual. - K. : Type of "Youth " , 2000. -384 p.
20. Hawrylyshyn B.D. Economic Encyclopedia in three volumes. - K.: Publishing House "Academy " , 2002.
21. Bolshakov A. S. Management: Textbook . - St. Petersburg. " Publishing House " Peter " , " 2000. - 160 p.
22. Meskon M.H. , Albert M., Hedouri F. Fundamentals of Management : Per. with the English. - Moscow: Delo , 1998 - 704p.
23. Stechenko D.M., Grigorovich A.V., Duka A.P. Management. Dictionary : teach. guidances . – Khmelnytsky : Publisher " Podillya " , 2004. - 587 p.
24. Shatun V.T.. Fundamentals of Management : a tutorial. - Nikolaev: publ^ MDGU name. Petra Mogili , 2006. - 376 p.
25. Vershigora E.E Vershyhora EE Management: Textbook . - Moscow: INFRA -M , 1999. - 256 p.
26. Haminich S.Y. Enterprise management on the basis of the educational potential Monograph . - D. : publishing DNY, 2006. - 288

Надійшла 17.01.2014; рецензент: д. е. н.

УДК 658

М. П. ВОЙНАРЕНКО, Г. І. РЗАЄВ, Т. Г. РЗАЄВА
Хмельницький національний університет

ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМСТВА У ДИНАМІЧНОМУ РИНКОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ

В статті обґрунтовано необхідність вивчення інформаційної безпеки, розглянуто її сутність, окреслено основні характеристики. Доведено, що стан джерел інформації, яка гарантує певний рівень інформаційно-аналітичного забезпечення, обумовлює отримання ефективного та результативного інформаційного продукту. Встановлено основні напрями підтримки безпеки інформації на підприємства, а також обґрунтовано основні етапи формування безпечної інформаційної системи суб'єкта господарювання. Визначено основні причини зниження рівня інформаційної безпеки та розроблено систему заходів щодо підвищення рівня інформаційної безпеки підприємства.

Ключові слова: інформаційна безпека, інформаційний продукт, інформаційне середовище, комерційна таємниця, комерційний інтерес, функціональна складова економічної безпеки.

M. P. VOYNARENKO, G. I. RZAEV, T. G. RZAEVA
Khmelnytsky National University

INFORMATIVE SAFETY OF ENTERPRISE IS IN DYNAMIC MARKET ENVIRONMENT

The necessity of study of informative safety is reasonable in the article, her essence is considered, basic descriptions are outlined. It is well-proven that the state of information, that guarantees the certain level of the research and information providing, stipulates the receipt of effective and effective informative product, generators. Basic directions of support of safety of information are set on enterprises, and also the basic stages of forming of the safe informative system of subject of manage are reasonable. Principal reasons of decline of informative strength security are certain and the system of measures is worked out in relation to the increase of informative strength of enterprise security.

Keywords: informative safety, informative product, informative environment, commercial secret, commercial interest, functional constituent of economic security.

Вступ. Успішність функціонування підприємств у динамічному ринковому середовищі значною мірою визначається станом інформаційної безпеки. Рівень економічної безпеки суб'єкта господарювання залежить від того, наскільки ефективною є інформаційна безпека суб'єкта господарювання, що дасть змогу уникнути можливих загроз та негативних наслідків впливу конкурентного середовища.

Більшість науковців вважають, що економічна безпека підприємства – це такий стан корпоративних ресурсів (ресурсів капіталу, персоналу, інформації і технології, техніки та устаткування, прав) і підприємницьких можливостей, за якого гарантується найбільше ефективно їхнє використання для стабільного функціонування та динамічного науково-технічного й соціального розвитку, запобігання внутрішнім та зовнішнім негативним впливам (загрозам) [2, с.401]. Відповідно достатній рівень